

Mededelingsblad van de Vlaamse Bosbouwvereniging

juli - augustus 1991

Maandelijkse tijdschrift - 1ste jaargang, nr. 2

DE BOSKLEET

DE BOSKRANT

juli - augustus 1991

issn 0773 137x 21ste jaargang nr. 4

REDAKTIERAAD

Beeckman, H.
De Schuyter, J.
Dua, V.
Lust, N.
Meuleman, B.
Muys, B.
Roekaerts, M.
Roskams, P.
Van Boghout, E.
Vanden Bil, V.
Vanhaeren, R.
Van Miegroet, M.
Van Slycken, J.
Vitse, T.

EINDREDAKTIE

Roskams, P.

VERANTWOORDELIJKE

UITGEVER

Lust, N.

Artikels en berichten

Artikels en berichten kunnen steeds
gezonden worden naar het adres van
de V. B. V. Zij zullen voor publicatie
aan de redaktieraad voorgelegd
worden.

Gedeeltelijke of gehele overname is
ten alle tijde toegelaten mits
bronvermelding.

BIJDRAGE

jaarabonnement 350,-
studenten 200,-
te storten op P.C. 000-1027867-55

2-maandelijks tijdschrift
21ste jaargang nr. 4

REDAKTIONEEL

Week van het Bos 1991 1

Bosbouw op bio-ekologische basis in
het privébos: een haalbare kaart 2

Het Neigembos:
van kolenwoud tot reservaat 7

BELEID
Week van het Bos 1991 13
Gemeentelijke milieu-overeenkomsten 14

UIT DE VERENIGING 17

- Belastingvrijstelling voor giften
- VBV-excursie naar "het Loo"
- Populierenexcursie naar Berlare Broek

INFO 21

- Studiedag "Bosbeleid in de
Vlaamse Ardennen
- Persbericht van de KBMM
- Landschapswandeling "Hageven"
- Persbericht "Hoge Kempen"

Foto voorpagina : Wilde narcis (Koen Van Den Berge)

DE WEEK VAN HET BOS 1991

Van 6 tot 13 oktober is het weer zover : de WEEK VAN HET BOS is in 1991 aan haar 13de editie toe en alles laat veronderstellen dat het ook dit jaar, ondanks de ongeluksverjaardag, een succes zal worden.

De meningen over dit initiatief zijn nogal verdeeld. Sommigen vinden dat er stilaan sleet komt op de formule, anderen zien juist in het constante en blijvend karakter van deze manifestatie de grootste verdienste.

Maar hoe dan ook blijft het een moment waarop het bos in Vlaanderen volop in de kijker staat, een moment waarop klein en groot, op een prettige en doorgaans leerrijke manier, in contact komt met het bos en vooral is het een ideale gelegenheid om de beleidsverantwoordelijken eens letterlijk met de neus op het bos te duwen en hen te confronteren met hun al dan niet gehouden belofte en hun al dan niet konsekwente daden.

Ook het thema "BOS ... NATUURLIJK !" is dit jaar een meer dan gelukkige keuze.

Het is een slogan die voor diverse interpretaties vatbaar is, en deze houden alle een zeer toepasselijke boodschap in.

Dat we het bos nodig hebben en dat bossen belangrijk zijn is toch de meest natuurlijke zaak van de wereld.

Zoals het ook even evident is dat het weinige bos dat we hebben maximaal moet beschermd worden en dat er gestreefd wordt naar meer bos in ons op dit vlak "arme" Vlaanderen.

En is het niet eveneens evident dat wij allen opteren voor meer "natuurlijke" bossen en dat wij grote voorstanders zijn van het "natuurgericht" bosbeheer?

Het zijn waarheden als koeten, waar inderdaad misschien wat sleet op zit.

Zolang echter de dagelijkse praktijk bewijst dat niet iedereen van deze "natuurlijke" zaak overtuigd is, zolang er nog bossen verdwijnen of bedreigd worden, kan het geen kwaad om deze boodschap tot treurens toe te herhalen.

Door de Vlaamse Bosbouwvereniging zal deze 13^e Week van het Bos in ieder geval aangegepen worden om de verschillende beleidsinstanties er nog eens goed aan te herinneren : ook in het dagelijkse beleid op het terrein moet het bos zijn rechtmatige en "natuurlijke" plaats krijgen!

Vera DUA

Namens de redaktieraad

BOSBOUW OP BIO-EKOLOGISCHE BASIS IN HET PRIVÉBOS : EEN HAALBARE KAART ?

In het kader van de oprichting van de internationale beweging "Pro Silva" die een bosbouw op ecologische grondslag voorstaat is het wellicht nuttig enige aanwijzingen te geven omtrent de denkrichting van deze beweging.

De idee van een meer natuurgerichte bosbouw is uiteraard niet nieuw. In Duitsland werd al ca. 50 j. geleden een oproep gedaan om het kaalslagstelsel en monoculturen op te geven en meer natuurlijke bossen na te streven. Eén van de voortrekkers was en is nog steeds de *Barones von Aretin* die gedurende 45 jaar bosbouwpraktijk bewezen heeft dat in het bos ecologie en economie niet noodzakelijkerwijze tegengesteld hoeven te zijn.

Een gesprek :

Kunt U een korte beschrijving geven van de uitgangssituatie in uw bossen ?

De bossen zijn gelegen rond Haidenburg in Nieder-Bayern. Het is een heuvelland van gemiddeld 300 à 400 m boven zeeniveau. Het klimaat is vrij continentaal en zowel loof- als naaldbomen zijn hier inheems.

De meeste bossen hebben diepe leembodems en zijn zeer geschikt voor eik, maar in hoofdzaak erfdien we gelijkjarige bossen van Fijnspar of mengbestanden van Fijnspar en Zilverden. Het overige deel waren dennebossen (*Pinus sylvestris*) op tertiaire zandruggen en grintterrassen. Deze bossen waren van een armzalige boniteit als gevolg van eeuwenlange strooisel- en wortelroof. In het ganse domein gold het kaalslagbedrijf. De vooropgestelde bedrijfstijd was 100 jaar en vooral de leeftijdsklassen I (0-20 jr.) en II (20-40 jr.) waren sterk vertegenwoordigd.

Wat houdt Natuurgemasse Waldbau eigenlijk in ?

Bij de overname van het beheer 45 jaar terug, begreep ik dat het kaalslagbedrijf nefast was. Het bos had een slechte leeftijdsverdeling (te veel jonge bestanden) en dat werd steeds erger omdat allerlei calamiteiten meer kaalslagen veroorzaakten dan gepland. Wat is er trouwens nadeliger voor een bos dan een kaalslag: een versnelde mineralisatie op de kaalvlakte leidt tot verlies van biogene elementen als gevolg van drainage en afspoeling; de kaalslagflora overwoekert de verjonging en de wind houdt huis in de randbestanden. Daarbij leerde de ervaring mij dat het zonde is Fijnspar en

Het herstel van gedegradeerde dennebossen maakt gebruik van bodemverbeterende planten (lupinu op de voorgrond) en controle van het wild (omheining op de achtergrond)

Zilverden te kappen aan 100 jaar. Mits een goede vrijstelling begint dan pas de beste groei. Onderzoek van de jaarringen toonde mij dat de diameter meestal stijgt van 15 cm bij 50 jaar naar 40 cm bij 100 jaar en 55 cm bij 120 jaar. De volume- en waarde-aanwas in deze laatste 20 jaar is in evenredigheid natuurlijk nog veel groter.

Naturgemasse Waldbau houdt de bomen dus langer op stam en sluit kaalslag volledig uit.

Werk U uitsluitend met natuurlijke verjonging?

Onze verjonging is voornamelijk en zoveel mogelijk natuurlijk, want deze is gratis en overvloedig, plus daarbij zeer goed aangepast aan de standplaats. Kwekerijplanten zijn katten in zakken : hun herkomst is vaak twijfelachtig en ze zijn te sterk bemest. Een vergelijking tussen het wortelstelsel van een wildling en een kwekerijplant zegt al genoeg. De eerste heeft lange vertakkingen met ontelbare haarvaten tot diep in de bodem, de tweede heeft korte en compacte wortels als gevolg van het verpoten.

Dat neemt natuurlijk niet weg dat we soms inspelen op de natuur. Waar de natuurlijke verjonging onvoldoende is, vullen we aan door planten of zaaien.

De verjonging gebeurt steeds onder het beschermende dak van het oude bestand en wordt ingeleid door een vrij intense dunning.

De oplichting wordt dan ook regelmatig gevolgd door intense verjongingskappen, veronderstel ik ?

Slechts in beperkte mate. We laten zo lang en zoveel mogelijk oude bomen op stam, omdat daar precies onze winst gemaakt wordt. Sterk oplichten leidt tot vergrassing en pro-

duktiviteitsverlies. De ervaring heeft trouwens geleerd dat de verjonging zeer lang onderdrukt kan blijven zonder aan groeipotentie in te boeten.

Latere vrijstelling levert dan een enorme groei-emergentie. En dat geldt niet alleen, zoals algemeen bekend, voor Zilverden, maar evengoed voor Fijnspar of zelfs eik.

We werken dus met zeer lange verjongingsperiodes, die aanleiding geven tot plenterachtige structuren.

Kunt U toch nog iets meer vertellen over uw gecombineerde verjongingsmethode, waarbij de natuurlijke verjonging wordt aangevuld door planten en zaaien ?

Planten hebben we uit de eigen kwekerij. Vooral Fijnspar, Douglas en lork worden aanvullend geplant. Ook zaaien is voor mij een zeer geliefde techniek. Het is eenvoudig en goedkoop uitvoerbaar en men weet waar men het zaad vandaan heeft. De natuurlijke verjonging onder de monoculturen bestaat vaak enkel uit Fijnspar en Zilverden bij gebrek aan andere soorten in de omgeving. Daarom help ik de natuur een handje en zaai vooral loofboomsoorten in. Amerikaanse eik bijvoorbeeld heeft een groot blad en produceert veel humus.

Amerikaanse eik lijkt me niet bepaald de ideale soort om de bodem te verbeteren.

Om aan humusvorming te doen hebt U 2 zaken nodig : volume en kwaliteit. Amerikaanse eik zorgt voor volume. Ik breng hem altijd in combinatie met bijvoorbeeld linde, els of es, die dan voor kwaliteit zorgen.

U streeft naar een soortentijk ongelijkjarig mengbos. Dat is perfect mogelijk op leembodems. Heeft uw systeem ook succes in

de gedegradeerde dennebossen op podzolsbodems ?

Even goed ! De Grove den bereikt hier met moeite 15 m hoogte.

Mijn verjonging van Fijnspar en Zilverden met begeleiders (ingezaaid na afrostering) schiet er nu al bijna boven. Het zal dus wel een sprookje zijn dat Fijnspar en Zilverden te veel leidend en Grove den uitstekend is voor arme bodems. Volgens mij wortelt de Grove den hier oppervlakkig, maar doorboort de Zilverden met zijn wortels de ijzer/humus-aanrijkingshorizont en bereikt zo het rijkere moeder materiaal.

Meent U dat de bodemdegradatie, in casu podzolisatie reversibel is ?

Dat moeten we afwachten, maar het lijkt er sterk op, wie kon op dergelijke bodem verwachten dat we zo'n luxuriante verjonging zouden bekomen ? De Zilverdennen brengen de diep uitgeleegde mineralen terug aan de oppervlakte, zodat de boniteit effectief verhoogt. Bovendien heb ik lupinen en elzen ingebracht om stikstof uit de lucht te fixeren. Op sommige plaatsen hebben we de bodem met stro aangerijkt. Het resultaat is werkelijk verbuffend, in vergelijking met de blanco-situatie bij onze buurman.

Gaan verjonging en wild samen ?

Er is overal te veel wild. Vroeger hebben wildbiologen uit München hier tellingen gedaan. Ze telden 15 reeën per 100 ha en dus mag U wel zeker zijn van het dubbele. Dat is 4 keer te veel: 8 reeën per 100 ha is een maximum om bosverjonging mogelijk te maken.

Elders is de toestand nog veel extremer.

Bij uw bezoek aan de wouden van Thurn und Taxis zult U wel gemerkt hebben dat er bijna evenveel herten en moeflons lopen als er hektaaren in het bos zijn. We leven in een zeer ongezone situatie. In Duitsland is de bosbouwer jager en de jager bosbouwer. Vele bosbeheerders houden meer van een prestigieus jachtrofec dan van een schone boom. De financiële belangen van de jacht zijn overigens ook niet min. De boeren staan onder druk van de jagers om hun bestanden niet in verweer te stellen. Een degelijk wildbeheer, een na te leven afschotplan is een dringende vereiste voor het bosbehoud. Tot zolang moeten we het doen met waterdichte omheiningen.

Het is bekend dat U zeer kritisch staat tegenover de heide die heerst omtrent zure regen en bossterfte ?

Een bos is een complex ecosysteem. Door zijn complexiteit is het stabiel en resistent tegen allerlei calamiteiten. Als men echter door monoculturen, kaalslag, strooiselroof, te hoge wildstand, enzovoort, dat ecosysteem sterk vereenvoudigt en degradeert, dan ontstaat een zeer labiele situatie. De meeste bossen zijn dan ook blootgesteld aan catastrofes allerhande van biotische en abiotische aard. Ook zonder zure regen moeten dergelijke bossen kapot. Bossterfte is heus al een oud probleem. Ik moet maar enkele kronieken van de abdij hier na slaan om te lezen dat in 1790 verschrikkelijke droogte en schorskeverplagen het bos teisterden.

U gelooft dus helemaal niet in zure regen ?

Ik geloof dat de mensen tegenwoordig veel te negatief ingesteld zijn. Ook onder bosbouwstudenten vindt men zulke doemdenkers. Ik vraag me af waarom zo'n mensen bosbouw studeren, als ze dan toch zeker zijn dat er over 20 jaar geen bos meer bestaat. Het is trouwens een zaak met een politiek geurtje. Sommige

andere verklaring te vinden. Het probleem is dat de meeste mensen hun zintuigen niet gebruiken om te zien wat er aan de hand is en a priori verklaren dat de zure regen hun aangetaste bossen. Als ik dan zie dat ze een onderzoeksstation oprichten in de grote windtrechter van de Beierse Alpen, waar bossen gewoonweg niet kunnen groeien, dan stel ik me toch wel serieuze vragen.

Maar om toch op uw vraag te antwoorden, luchtpollutie is een factor die schadelijk inwerkt op een reeds verzwakt ecosysteem. Door met alle mogelijke middelen mijn bossen gezond en stabiel te maken, groeien ze ook goed ondanks de luchtpollutie.

Ook in uw bossen heb ik heel wat bomen aangetroffen, die niet in prima vitaliteit verkeren.

Dat er zieke bomen in een bos staan, is meer dan normaal.

Het is een natuurlijk fenomeen, een biologisch gegeven. Het is ongehoord dat volgens sommigen iedere zieke boom een slachtoffer is van de zure regen. Meestal is er een

U praat steeds met veel liefde en overtuiging over uw bossen.

Sommigen vinden de visie van de *Nature-mâsse Waldbau* irrationeel of zelfs naïef.

Onvorming van homogene fijnsparbestanden - links: uitgangssituatie, rechts: resultaat na 30 jaarnatuurgericht bosbeheer.

Natuurlijk ben ik enthousiast over onze bossen en mijn bedrijfsvorm. Alles groeit prachtig. Maar met naïviteit heeft dit absoluut niks te maken. Het bosbedrijf is onze bron van inkomsten en juist dank zij ons systeem zeer rendabel. We hebben praktisch geen enkel bestand meer in leeftijdsklasse I, dus sinds lang geen waanzinnige kosten meer voor bodembewerking en heraanplanting. Een groot deel van onze bestanden bestaat uit bomen van meer dan 100 jaar met verjonging eronder. Deze bestanden leveren prachtig hout, terwijl we onze bodem, die toch ons kapitaal is, niet uitputten, zodat de rente (de houtoogst) constant blijft.

U hebt wel meer kosten voor individuele boomverpleging dan bij monoculturen het geval is.

Inderdaad, maar dat zijn investeringen, die we later terugwinnen door een betere kwaliteit van het eindproduct en die niet opwegen tegen de plantkosten van een monocultuur, die men moet kapitaliseren over de hele bedrijfstijd.

Op welk moment en hoe onderscheidt U de elite-exemplaren in een bestand ?

De elite-exemplaren worden zo vlug mogelijk herkend en met individuele zorg omringd. Door jarenlange waarneming ben ik er in geslaagd om bij de Zilverden 2 variëteiten te onderscheiden. Mijn lievelingsden is zeer dicht bezet met donkergroene naalden, het andere type heeft veel minder naalden van een lichtere kleur. Het goede type zal ik zo vlug mogelijk herkennen en naar het eindbestand leiden. Ook bij de Fijnspar bestaat zo iets, maar niet eenduidig. In ieder geval gelden in de natuur geen principes van gelijkheid. Van 2 Fijnsparren, die totaal gelijk berechtigd naast elkaar groeien, zal er al snel een verschil in groei en vitaliteit zijn,

want steeds zijn er kleine erfelijke en micro-ecologische verschillen.

Als een groot nadeel voor bedrijfsvormen als schermslag en planterslag wordt de moeilijke exploitatie genoemd.

U hebt zich zelf kunnen vergewissen dat de schade aan de verjonging bij ons zeer gering is. Met moeite kan men vaststellen waar een boom precies gevallen en geruimd is. Het vergt natuurlijk vakmanschap en een uitgebreid wegnen, dat is evident. Het is noodzakelijk dat men kapt en ruimt met eigen mensen, die goed betaald worden en die werken met liefde en kennis van het eigen bos. Enkel deze mensen hebben voldoende respect voor de verjonging, die per slot van rekening hun toekomst is. Een uitgebreid wegnen vermindert niet noodzakelijk de produktieve bosoppervlakte. Een bosweg hoeft niet breed te zijn. De kronen kunnen zich boven de weg sluiten zonder groot produktiviteitsverlies.

Een goed wegnen maakt dat de bodem niet verdicht door exploitatiemachines. De ruimsweegen liggen in die mate dichtbij elkaar, dat geen enkele machine in het bos komt. Alles wordt er met de windas uitgetrokken. Met gemiddeld 140 m weg per ha hebben we het dichtste bosweginet in Duitsland.

Een laatste vraag : wat is volgens U de belangrijkste eigenschap van een goed bosbouwer ?

Observatievermogen. Zien en begrijpen wat er in de natuur gebeurt en daaruit de juiste handelingen afleiden. Een goede bosbouwer moet veel in het bos vertoeven.

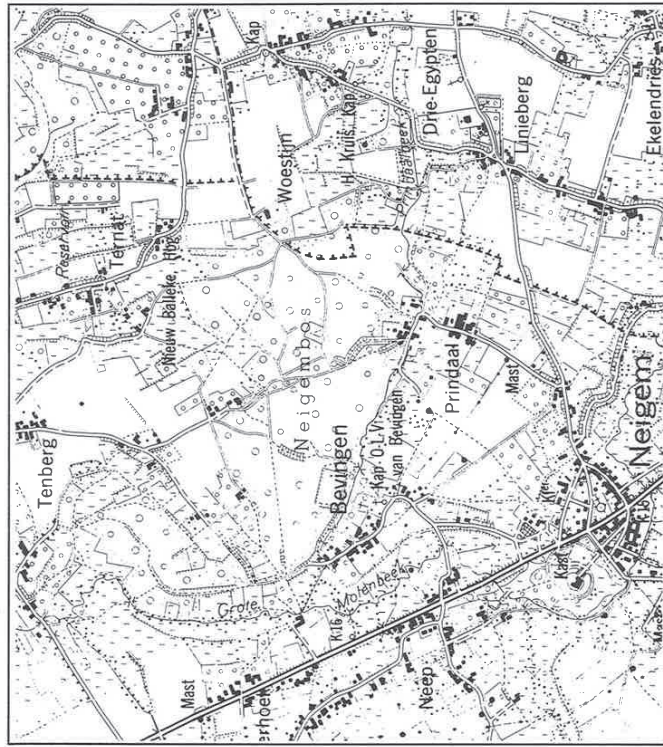
B. MUYS

HET NEIGEMBOS : VAN KOLENWOUD TOT RESERVAAT.

Op de flanken en deels op de top van een negentig meter hoge heuvel, even buiten de stad Ninove, ligt op het grondgebied Meerbeke een bos waarvan de geschiedenis vermoedelijk opklimt tot de pre-Romeinse periode. Met een beetje goede wil kan men het bos omschrijven als een rechtstreekse verderzetting en een restant van het zogeheten

naamde Silva Carbonaria of Kolenwoud dat oorspronkelijk één woud vormde van de bovenloop van de Dender in het zuidwesten tot de Gete in het noordoosten. Reeds ten tijde van de Kelten vormde het geen aaneengesloten bosbestand meer, en vooral vanaf de tweede helft van de achttiende eeuw werd het versneld afgekalfd.

Detail topografische kaart van België,
Blad 30/8 : het Neigembos.

Natuurlijk ben ik enthousiast over onze bossen en mijn bedrijfsvorm. Alles groeit prachtig. Maar met naïviteit heeft dit absoluut niks te maken. Het bosbedrijf is onze bron van inkomsten en juist dank zij ons systeem zeer rendabel. We hebben praktisch geen enkel bestand meer in leeftijdsklasse I, dus sinds lang geen waanzinnige kosten meer voor bodembewerking en heraanplanting. Een groot deel van onze bestanden bestaat uit bomen van meer dan 100 jaar met verjonging eronder. Deze bestanden leveren prachtig hout, terwijl we onze bodem, die toch ons kapitaal is, niet uitputten, zodat de rente (de houtoogst) constant blijft.

U hebt wel meer kosten voor individuele boomverpleging dan bij monoculturen het geval is.

Inderdaad, maar dat zijn investeringen, die we later terugwinnen door een betere kwaliteit van het eindproduct en die niet opwegen tegen de plantkosten van een monocultuur, die men moet kapitaliseren over de hele bedrijfstijd.

Op welk moment en hoe onderscheidt U de elite-exemplaren in een bestand?

De elite-exemplaren worden zo vlug mogelijk herkend en met individuele zorg omringd. Door jarenlange waarneming ben ik er in geslaagd om bij de Zilverden 2 variëteiten te onderscheiden. Mijn hievelingsden is zeer dicht bezet met donkergroene naalden, het andere type heeft veel minder naalden van een lichtere kleur. Het goede type zal ik zo vlug mogelijk herkennen en naar het eindbestand leiden. Ook bij de Fijnspar bestaat zo iets, maar niet eenduidig. In ieder geval gelden in de natuur geen principes van gelijkheid. Van 2 Fijnsparren, die totaal gelijk-berechtigd naast elkaar groeien, zal er al snel een verschil in groei en vitaliteit zijn,

want steeds zijn er kleine erfelijke en micro-ecologische verschillen.

Als een groot nadeel voor bedrijfsvormen als schermslag en plenterslag wordt de moeitijke exploitatie genoemd.

U hebt zich zelf kunnen vergewissen dat de schade aan de verjonging bij ons zeer gering is. Met moeite kan men vaststellen waar een boom precies gevallen en geruimd is. Het vergt natuurlijk vakmanschap en een uitgebreid wegnen, dat is evident. Het is noodzakelijk dat men kapt en ruimt met eigen mensen, die goed betaald worden en die werken met liefde en kennis van het eigen bos. Enkel deze mensen hebben voldoende respect voor de verjonging, die per slot van rekening hun toekomst is. Een uitgebreid wegnen vermindert niet noodzakelijk de produktieve bosoppervlakte. Een bosweg hoeft niet breed te zijn. De kronen kunnen zich boven de weg sluiten zonder groot produktiviteitsverlies.

Een goed wegnen maakt dat de bodem niet verdicht door exploitatiemachines. De ruimingswegen liggen in die mate dichtbij elkaar, dat geen enkele machine in het bos komt. Alles wordt er met de windas uitgetrokken. Met gemiddeld 140 m weg per ha hebben we het dichtste bosweginet in Duitsland.

Een laatste vraag: wat is volgens U de belangrijkste eigenschap van een goed bosbouwer?

Observatievermogen. Zien en begrijpen wat er in de natuur gebeurt en daaruit de juiste handelingen afleiden. Een goede bosbouwer moet veel in het bos vertoeven.

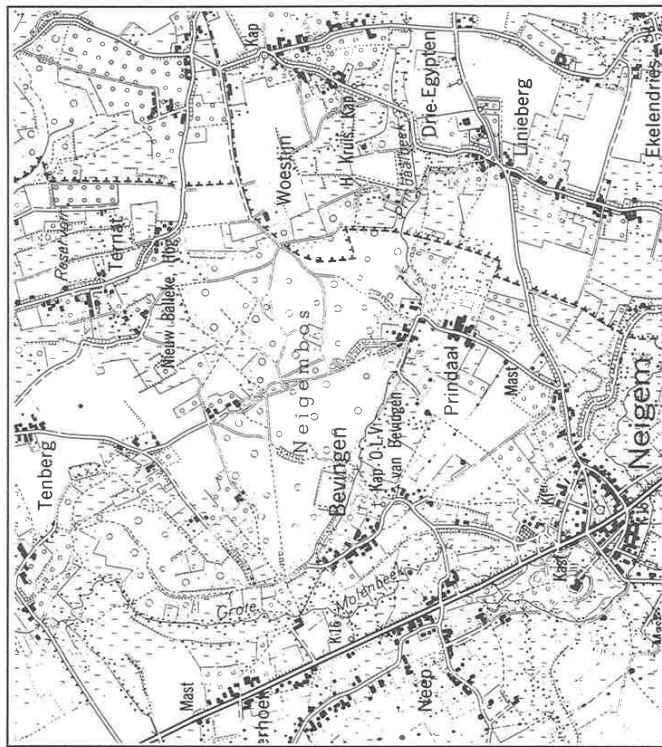
B. MUYS

HET NEIGEMBOS : VAN KOLENWOUD TOT RESERVAAT.

Op de flanken en deels op de top van een negenig meter hoge heuvel, even buiten de stad Ninove, ligt op het grondgebied Meerbeke een bos waarvan de geschiedenis vermoedelijk opklimt tot de pre-Romeinse periode. Met een beetje goede wil kan men het bos omschrijven als een rechtstreekse verderzetting en een restant van het zogezegde

naamde Silva Carbonaria of Kolenwoud dat oorspronkelijk één woud vormde van de bovenloop van de Dender in het zuidwesten tot de Gete in het noordoosten. Reeds ten tijde van de Kelten vormde het geen aaneengesloten bosbestand meer, en vooral vanaf de tweede helft van de achttiende eeuw werd het versneld afgekalfd.

Detail topografische kaart van België,
Blad 30/8 : het Neigembos.

Precies de topografische en geologische omstandigheden geldend voor het huidige Neigembos, gelegen op één der steilste hellingen van de omgeving, lieten toe dat het bosbestand hier de tijd trotseerde. Het geaccidenteerde terrein leende zich immers nauwelijks tot gras- of akkerland.

Voor de reconstructie van het eigenlijke areaal van het Neigembos kunnen we opklimmen tot het laatste kwart van de vijftiende eeuw. Een renteboek opgesteld in 1482 vertelt ons dat in de twaalfde eeuw grote delen van het bos eigendom waren van de stiftsdames van het kapittel van de domstiftskerk Sint-Waudrud te Bergen. In 1482 besloeg de oppervlakte bos op het grondgebied van Neigem ongeveer 14 bunders of goed 17 hectare. Hiervan nam Pierre de Goux, heer van Wedergraete net geen tien bunders voor zijn rekening. Het renteboek somt een aantal bosperven op en spreekt van "Prindaelderbosch", "den Dicquenbosch", "le nouvel bois" en van bossen gelegen op de "Woestine" en te "Boesdael". Zonder hier in extenso te willen ingaan op de verklaring van de geïndividualiseerde bosperven -de geïnteresseerde lezer verwijzen we hiervoor naar de verder geciteerde publicatie- willen we toch aangeven dat het toponiem "Nieuwenbos" ongetwijfeld verwijst naar een recent (her)bebost terrein en meteen aantoonst dat ook in de vijftiende eeuw hier het bosbestand op peil werd gehouden.

Ook over het aangrenzende Meerbeke, waar Pierre de Goux het wereldlijk gezag uitoefende, verschaft het renteboek ons een aantal gegevens. De heer van Wedergraete had er een goede twaalf hectare bos, waarvan percelen lagen op het "Steen", op het Astveld, op het Bulcveld en op de "Woestine". Met naam genoemde bossen zijn: "den Hoevel", "Eeckhage", "Blekeschijn", "Thuysschersheyde", "Ter Coninx Meulen", "Nattersvelt", "Bavingenbos", "Ten Boome", "Her-

rekenberch" en "den Zwaluenputte" waarin het "Vriesenbroeck" ligt. Verder situeert men nog een bospervel "au lieu de Caelmont". Laatsgenoemd toponiem is ongetwijfeld afgeleid van het Romaanse 'calve monte', wat zoveel betekent als 'naakte berg'; merkwaardig en veelbetekenend is hier dat deze plek vandaag de dag nog steeds in de volksmond wordt aangeduid als "den bloten berg".

Over de bossen van Pierre de Goux op Neigems grondgebied wordt vermeld dat ze moeten gekapt worden "par coppes et tailles ordinaires" na negen jaar "et point plus tost". De heerlijke bossen op grondgebied Meerbeke, bestaande uit opgaande bomen en slaghout, mogen echter pas gekapt worden "lors qu'il en lage de dix ans ou environ". Dat het hier een periodieke "onderhoudsnoei" betreft en niet een vellen van de bomen ligt voor de hand. Het gekapte hout dient minstens per dagwant verkocht te worden, 'in het daartoe aangewezen seizoen', tegen een prijs van dertien "ceuz de Flandre de 24 groz piece". Ongerekend geeft dat 332 schellingen parisis, een bijzonder hoog bedrag als we weten dat rond diezelfde tijd de jaar-pacht van een dagwant weide slechts 23 schellingen parisis bedroeg en een handarbeider per dag 4,5 schelling verdiende.

Van een 'Neigembos' was in de vijftiende eeuw nog geen sprake. Die benaming zal trouwens vóór de Franse Revolutie niet opduiken, maar pas ingang vinden kort na 1800 wanneer Napoleon goed 34 hectare Neigems grondgebied, tot dan toe als een enclave binnen Meerbeke gelegen, bij laatstgenoemde gemeente voegt. 'Neigembos' betekent dus zoveel als bos certijds behorend tot Neigem maar nu een deel van Meerbeke.

Tweehonderd jaar na het renteboek van de Goux laat een schitterende figuratieve kaart ons toe het bosareaal te reconstrueren. Het betreft een kaart bewaard in het Ninooise

stadsarchief. Ze werd getekend in 1808 en geeft de toestand in 1698 weer en behandelt "de prochie ende heerlijkheide van Meerbeke (... daervan de gewesten, wijcken, grooten ende nombers staen (...) aangetekent".

Detail uit figuratieve kaart van 1698.

Hoewel iets minder duidelijk op een zwart-wit reproductie - de oorspronkelijke kaart is ingekleurd - kunnen we duidelijk de bospercelen terugvinden en is het onderscheiden van bossen op grondgebied Meerbeke (donkere partijen) en Neigem (lichtere delen) geen probleem.

De typische vorm die het huidige bos nu nog heeft, blijkt op het einde van de zeventiende eeuw reeds te bestaan: met een beetje goede wil kunnen we er een hoorn in herkennen waarbij de punt gevormd wordt door het Vriezenbos en met een basis aanleunend tegen Prindaal. Het bos strekt zich bovendien integraal ten oosten van de Grote Molenbeek uit.

Met uitzondering van één bijzonder uitgestrekt en drie vrij grote percelen, vermoedelijk eigendom van de heer van Wedergraete, wordt voor alle gronden gelegen op Meerbeke de oppervlakte vermeld. Samen behelzen ze ruim 38 hectaren verdeeld over 43 percelen. Door het intekenen van de niet naar oppervlakte geïdentificeerde percelen op een hedendaagse kadasterkaart is het mogelijk ook hun oppervlakte in te schatten: goed 24 hectare op Meerbeke en ongeveer 18,5 ha op Neigem. Het totale aaneengesloten bosareaal mag dus op ca. 81 ha geraamd worden.

Vergelijken we voor Neigem de waarden van 1492 met deze van 1698 dan kan in die tijdspanne het bosbestand vrij stabiel genoemd worden: ca. 17 ha t.o.v. 18,5 hectare.

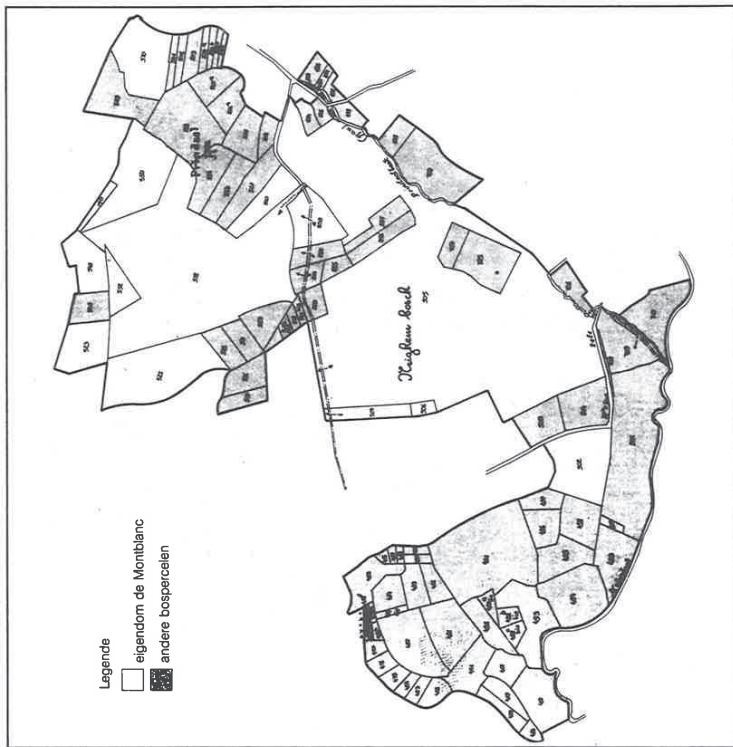
Een minder gedetailleerd beeld van het bosareaal verschaft ons de Kabinetskaart van de Oostenrijkse Nederlanden rond 1775 opgenomen op initiatief van graaf de Ferraris. De configuratie van wat Ferraris het "Hakenbosch" (!) noemt, wijkt merklijk af van wat we op vroegere en latere kaarten te zien krijgen. Toch valt ook hier duidelijk de

Neigemse enclave midden het Meerbeekse bosareaal op, in het bijzonder omdat de Kabinetskaart de grens tussen Vlaanderen, waartoe Neigem behoorde, en Brabant, waaronder Meerbeke ressorteerde, zwaar in de verf zet.

Rond 1860 kunnen we het areaal van het Neigembos vrij goed reconstrueren aan de hand van de "Atlas cadastral parcellaire" van de gemeente Meerbeke opgesteld en uitgegeven door Philippe- Christian Popp. Gebruik makend van zowel de legger als de kaart was het mogelijk de bospercelen te determineren en in kaart te brengen. Tevens konden de eigendomsverhoudingen worden nagetrokken.

De totale oppervlakte aaneengesloten bos bedraagt in 1860 ruim 71 hectare, verdeeld over 102 percelen van 56 eigenaars. In vergelijking met de toestand in 1698 nam het bosareaal dus ongeveer met tien hectare af, of m.a.w. een terugloop van 12%. Vooral een fikse hap op de Woestijn blijkt verdwenen, terwijl anderzijds het Vriezenbos een lichte aangroei kent.

De reconstructie in onderstaande kaart weergegeven, reveleert met één oogopslag dat het leeuwenaandeel van het eigenlijke Neigembos in handen was van één enkele eigenaar: **Carolus Des Cantons de Montblanc**. Het betreft hier bovendien extreem grote percelen, waarbij in het bijzonder de nrs. 505 en 552 in het oog springen. Het Vriezenbos is daarentegen opgedeeld in veel kleinere percelen, verdeeld over verschillende eigenaars.

Het Neigembos rond 1860.

Carolus Des Cantons de Montblanc bezit 54,68% van de totale oppervlakte, goed voor ruim 39 hectare. Het resterende bosbestand is vrijwel evenredig verdeeld over ingezetenen van Meerbeke (22,65% of 16,19 ha) en eigenaars van buiten de gemeente (22,67% of 16,21 ha). In eerstgenoemd geval zijn het vooral notabelen die veel bos bezitten, waarbij in het bijzonder de familie Van Vreckem een fikse brok voor haar rekening neemt met 11% van de totale oppervlakte. De groep 'landbouwers' (5%) hinkt ver achterop. Ook

bij de eigenaars van buiten de gemeente zijn het de notabelen die het meeste bos bezitten (ca. 10%). Instellingen als het Hospitaal van Ninove en het Weldadigheidsbureau van Neigem (samen ca. 6%) nemen een redelijk deel van het areaal voor hun rekening.

Tijdens de Eerste Wereldoorlog werd het Neigembos als munitiedepot gebruikt. De Duitsers groeven hiervoor opslagplaatsen en lieten aan de rand van het bos loopgraven aanleggen. In de "Langen bos" werden de

bomen gerooid en ter plaatse tot houtskool verwerkt die aan het IJzerfront als warmtebron werd gebruikt.

Op het einde van de jaren zestig en het begin van de jaren zeventig kwam het Neigembos nationaal in de belangstelling door de strijd om het behoud van het bos. Reeds in 1966-'67 werd twee hectare beukenbos gerooid en drie jaar later moest de dubbele beukendreef er aan geloven. Hiertegen rees protest vanuit plaatselijke politieke en socio-culturele hoek en de ongerustheid over de toekomst van het Neigembos werd wat later aangewakkerd toen plannen werden bekendgemaakt over de aan te leggen A8 waarvan het tracé het noorden van het bos zou aantasten. Medio 1971 ging men aandringen op de klassering van het Neigembos, dit naar aanleiding van de op til staande kapping van ruim 560 bomen, hoofdzakelijk beuken. Hoewel de nodige vergunningen werden geweigerd, rooide de graaf flink wat bomen illegaal en steeds luider ging de eis tot aankoop van het bos door de Staat klinken. De 'slag om het Neigembos' culmineerde in 1974 wanneer de eigenaar een gedeelte van het bos openbaar te koop stelde en een paar

percelen effectief verkocht, maar in de herfst van dat jaar gepareerd werd door de bescherming als landschap en de onteigening ten algemene nutte. Het Neigembos was gered.

Hoe het bos er momenteel uitziet, leert ons een reconstructie van het areaal op een recente kadasterkaart.

In tegenstelling tot de vorige kaarten bevat bovenstaande reconstructie ook het stukje Neigembos gelegen in de gemeente Gooik en twee percelen op het grondgebied van het vroegere Neigem. We zien met één oogopslag dat het grootste gedeelte van het bosbestand eigendom is van de Belgische Staat, een gevolg van de beschermingsbesluiten van 1974 en 1981. De totale oppervlakte bedraagt ruim 64 hectare, dit is vergeleken met het areaal in 1860 een terugloop met goed 7 hectare.

Vergelijken we met de waarden teruggevonden voor 1698 dan is het bosbestand verminderd met ongeveer 17 hectare, zodat momenteel nog slechts 4/5 van het in de late 17de eeuw als bos omschreven gebied overblijft.

Danny Lamarcq ■

D. LAMARCCQ (red.), Het Neigembos doorgeleucht, Ninove : V.V.V.-Ninove, 1980, 80 pp.

Stadsarchief Ninove, Modern Gemeentearchief Meerbeke nr. 56.

Stadsarchief Ninove, Atlas cadastral parcellaire (...), Meerbeke, ca. 1860.

Stadsarchief Ninove, Atlas cadastral parcellaire (...), Meerbeke, ca. 1860.

WEEK VAN HET BOS 1991

OPENING OP ZONDAG 6 OKTOBER
te BREE, deelgemeente OPITTER
aan het BOSMUSEUM POLLISMOLEN

De Week van het Bos 1991 gaat door van 6 tot 13 oktober onder het thema :

"BOS ... NATUURLIJK".

Met deze slogan wordt enerzijds gerefereerd naar het algemeen belang van de bossen in Vlaanderen, waarbij bosbescherming en bosuitbreiding centraal staan, en anderzijds wordt de klemtoon gelegd op het belang van een natuurgericht bosbeheer.

Het nieuwe Bosdecreet, waarin de ecologische waarde van de bossen sterk beklemtoond wordt, vormt het ideale kader om deze doelstellingen te realiseren.

Speciale aandacht zal dit jaar gaan naar de bosreservaten: een uitvoeringsbesluit, dat de aanwijzing of erkenning van bosreservaten regelt, werd uitgewerkt en binnenkort zal aan een belangrijke oppervlakte bos dit statuut kunnen toegekend worden.

De opening van de Week van het Bos gaat dit jaar door te BREE op zondag 6 oktober om 14 u. en houtvesterijoverste N. MARTENS is de gastheer.

Deze opening wordt gekoppeld aan de viering van het

100-JARIG BESTAAN VAN DE HOUTVESTERIJ BREE

en bij deze gelegenheid zal ook een boek worden voorgesteld waarin de geschiedenis van deze houtvesterij in geuren en kleuren wordt uiteengezet.

Uiteraard vormt de Week van het Bos de ideale gelegenheid voor geleide bosbezoeken of voor een rondleiding in een bosmuseum.

Aanvragen kunnen gericht worden naar de houtvesterijen of naar de boswachters. Tevens is er zoals elk jaar een gans pakket aan informatiemateriaal over het bos en het bosbeheer beschikbaar voor het ruime publiek.

VOOR ALLE INFORMATIE :

SECRETARIAAT WEEK VAN HET BOS
DIENST WATERS EN BOSSEN
BELLARDSTRAAT 14-18
1040 BRUSSEL
TEL / 502.50.80

GEMEENTELIJKE MILIEU-OVEREENKOMSTEN : EEN GEMISTE KANS VOOR DE BOSSEN

1. Toelichting

Dat er de laatste tijd één en ander beweegt op het vlak van het milieu- en natuurbeleid zal wel voor iedereen duidelijk zijn.

In de voorbije maanden werden immers een aantal nieuwe initiatieven gelanceerd in het kader van het MINA-plan 2000 en de meesten van deze nieuwe reglementeringen hebben ook implicaties op het gemeentelijk vlak. Dit geldt o.a. voor het Vlaams Reglement op de milieuvergunningen (VLAREM), het afvalstoffplan 1991-1995 (preventiebeleid, containerparken, selectieve inzameling KGA en GFA), het Natuurontwikkelingsplan (NOP) en de Groene Hoofdstuur, het Mestdecreet...

Voor de realisatie van het MINA-PLAN 2000 wordt (terecht) zeer veel belang gehecht aan de inbreng van de lokale besturen : op dit niveau immers zal in de praktijk en in de concrete gevallen het nieuwe milieubeleid toegepast worden en enkel als de lokale besturen willen (of kunnen) meewerken zullen de mooie intenties ook daadwerkelijk een weerslag krijgen op het terrein.

Om de mogelijkheden van een gemeentelijk milieu- en natuurbeleid te onderzoeken werd een speciale studiecommissie opgericht, de zogenaamde Commissie Boes, en deze kwam tot volgende conclusies :

- * Het gemeentelijk MINA-beleid moet planmatig gebeuren.
- Op basis van de inventaris van de bestaande toestand (via kaarten, plannen, statistieken) moeten knelpunten worden erkend. Van daaruit kunnen prioritaire doelstellingen geformuleerd worden. Dit moet resulteren in een gemeentelijk actieplan

op vlak van milieu en natuur.

- * De gemeenten moeten meer toezichts- en controlebevoegdheid krijgen inzake de milieuwetgeving (in de praktijk betekent dit in de eerste plaats over voldoende en geschoold personeel beschikken).

- * De participatie van de bevolking is belangrijk.

De oprichting van een gemeentelijke adviesraad voor het leefmilieu is dan ook onontbeerlijk.

- * Elke gemeente moet beschikken over een gemeentelijke milieudienst (voor kleinere gemeenten eventueel onder de vorm van een samenwerkingsverband)

- * De gemeenten moeten kunnen rekenen op financiële steun van de Vlaamse Gemeenschap voor de realisatie van hun milieunatuurbeleid in het kader van het MINA-plan.

Na overleg met de Vereniging van Steden en Gemeenten is gebleken dat er bij de gemeenten een bereidheid is om het MINA-plan te helpen realiseren maar onder de volgende voorwaarden :

- blijvende financiële steun voor de lokale besturen voor de supplementaire taken
- maximaal respect van de gemeentelijke autonomie
- soepel financieringssysteem en een minimum aan administratie

Daarom wordt nu aan alle Vlaamse steden en gemeenten voorgesteld een MINA-overeenkomst met de Vlaamse Gemeenschap af te sluiten waarbij getracht wordt al deze elementen en opmerkingen zoveel als mogelijk met elkaar te verzoenen.

2. Inhoud van de

MINA-overeenkomsten

De bedoeling is een kontrakt af te sluiten (gemeentelijke milieuconvenanten), waarin volgende afspraken opgenomen zijn :

- * De gemeente maakt een inventaris op van alle beschikbare gegevens over milieu en natuur en voert een onderzoek uit naar de toestand van het leefmilieu en de natuur op het gemeentelijk grondgebied (art. 2)
- * Jaarlijks wordt een beleidsnota over het gemeentelijk milieu- en natuurbeleid voor advies voorgelegd aan de gemeentelijke adviesraad voor milieu en natuur.
- Deze nota wordt ter goedkeuring voorgelegd aan de gemeenteraad (art. 3).
- * De gemeente moet beschikken over een gemeentelijke milieudienst (of er één uitbouwen) ofwel participeren in een intergemeentelijk deskundigenteam (art. 4).
- * Er moet een gemeentelijke adviesraad voor milieu en natuur bestaan of worden opgericht (art. 5).

- * Voor de financiering van de voorgaande voorwaarden wordt een bepaald bedrag per inwoner ter beschikking gesteld (art. 6).

- * Met betrekking tot het huishoudelijk afval wordt voor de diverse deelopdrachten (inrichten containerpark, uitbaten containerpark, selectieve ophalingen e.d.) een jaarlijkse toelage voorzien (art. 7 tot 13).
- * Voor wat natuurbehoud en natuurontwikkeling betreft, dient de gemeente een gemeentelijk natuurontwikkelingsplan (GNOP) op te stellen, overeenkomstig de richtlijnen van AMINAL.

Het wordt voor advies voorgelegd aan de gemeentelijke adviesraad voor milieu en natuur en wordt besproken door de gemeenteraad. Het moet ter inzage aan de bevolking worden voorgelegd. Voor de opmaak van dit plan wordt een eenmalige toelage voorzien.

Voor de begeleiding van de GNOP's wordt de oprichting van een regionale project-

groep voorzien en wordt per gemeente een stuurgroep geïnstalleerd.

Een ontwerp van MINA-overeenkomst werd rondgestuurd naar alle gemeenten, die konden antwoorden of ze al dan niet akkoord zijn met het voorstel en of ze al dan niet geïnteresseerd zijn in het afsluiten van een dergelijk kontrakt.

Eventuele bijkomende suggesties waren ook welkom.

3. Financiële implicaties

Er werden reeds indicatieve waarden gegeven voor de toelagen verbonden aan deze overeenkomsten.

In het totaal zal maximum 618 miljoen fr. per jaar ter beschikking gesteld worden ten behoeve van deze gemeentelijke overeenkomsten (zie tabel p 16).

4. En de bosbouwsector ?

Iedereen zal allicht verheugd zijn over het initiatief om met de lokale besturen overeenkomsten af te sluiten met het oog op een betere realisatie van het MINA-plan 2000, waarbij aan de gemeenten tevens toelagen verstrekt worden.

Toch kunnen vanuit de bosbouwsector een aantal bedenkingen geformuleerd worden. Voor wat het Gemeentelijk Natuurontwikkelingsplan betreft is het zeer spijtig dat van deze overeenkomsten geen gebruik wordt gemaakt om, in het kader van de realisatie van de Groene Hoofdstuur, een gemeentelijk bosuitbreidingsbeleid te stimuleren.

Naar analogie met de toelagen op bijvoorbeeld de selectieve ophaling van huisvuil, zou financiële steun kunnen worden voorzien voor het uitvoeren van bebossingen. Dit zou een belangrijke stimulans kunnen betekenen voor het uitbreiden van de bos-

INDICATIEVE WAARDEN VAN DE TOELAGEN IN HET KADER VAN DE GEMEENTELIJKE OVEREENKOMSTEN

TOELAGEPOST	INDICATIEVE BEDRAGEN	KOSTEN PER JAAR
1. Algemene werking	20F/lnw./j.	115.000.000 F
2. K.G.A.	100 F/milieubox/j. (halen) 50 F/milieubox/j. (brengen)	220.000.000 F
3. Exploitatie containerparken	500.000 F/containerpark/j.	137.500.000 F
4. Selektie GFT of droge materialen	20F/lnw./j.	115.000.000 F
5. GNOP	500.000 F eenmalig of 100.000 F/j.	30.800.000 F
TOTAAL (maximaal)		618.000.000 F

opervlakte in Vlaanderen. Hierbij zouden de toelageniveaus, zoals voorzien in het uitvoeringsbesluit betreffende de subsidiëring van de eigenaars van privé-bossen, kunnen gehanteerd worden (van 40.000 F tot 100.000 F/ha). En dat dergelijke bijkomende financiering voor bebossing geen overbodige luxe zou zijn, is duidelijk.

Tot 1990 waren immers op de begroting van de Vlaamse Gemeenschap aparte kredieten voorzien voor toelagen aan openbare besturen voor het uitvoeren van boswerken, voor bebossingen en voor het aanbrengen van rekreatieve infrastructuur (K.B. van 23 juli 1980).

Vele gemeenten deden een beroep op deze toelagen.

Door het nieuwe decreet op het investeringsfonds wordt de financiering van bepaalde onroerende investeringen door gemeenten en provincies geregeld via trekingsrechten op dit Fonds, waarbij de jaarlijkse dotatie wordt berekend op basis van een aantal wettelijk vastgelegde criteria.

De materies die voor het gebruik van de trekingsrechten in aanmerking komen omvatten onder meer : bebossing, herbebossing en boswerken.

Vermits echter voor de meeste gemeenten deze trekkingsrechten onvoldoende zijn om al hun geplande investeringen te dekken (o.a. riolering, speelpleinen, gebouwen e.d.) is het zeer waarschijnlijk dat andere projectvoorrang zullen krijgen.

Een aparte stimulans voor bosuitbreiding op gemeentelijk vlak zou dus ten eerste gewenst zijn.

Daarnaast is het zeker noodzakelijk dat de bosbouwsector volwaardig zou betrokken worden bij het opstellen van de GNOP's, zowel op gemeentelijk als op regionaal vlak, via een vertegenwoordiging in de diverse beleidsgroepen.

Vanuit de bosbouwkringen zal bij Gemeenschapsminister KELCHTERMANS dan ook aangedrongen worden om deze MINA-overeenkomsten in die zin aan te passen.

Het is in ieder geval te hopen dat rekening gehouden wordt met deze eisen, vermits anders een unieke kans op een dynamisch gemeentelijk bosbeleid nog maar eens wordt verkeken.

Vera DUA

BELASTINGSVRIJSTELLING VOOR GIFTEN

Een gift die aan de Vlaamse Bosbouwvereniging wordt gedaan mag van de gezamenlijke netto-inkomsten van de schenker worden afgetrokken, op voorwaarde dat het bedrag minstens 1.000 frank bedraagt. Er zijn nog enkele beperkingen die in acht moeten genomen worden : maximum 10 % van de gezamenlijke netto-inkomsten in de personenbelasting of maximum 5 % van de fiscale winst in de vennootschapsbelasting mag als gift geschonken worden.

Volledig volgens de wettelijke bepalingen zullen de schenkers van de Vlaamse Bosbouwvereniging een kwijtschrift (= ontvangstbewijs) ontvangen met de nodige gegevens.

Het is het eerste jaar dat we van deze maatregel kunnen genieten. Voor de komende jaren gaan we natuurlijk een verlenging aanvragen, maar het is nog geenszins zeker dat we die ook krijgen.

Het geld zal gebruikt worden voor de algemene werking van de Vlaamse Bosbouwvereniging. Hoogwaarschijnlijk zullen in de toekomst ook speciale projecten kunnen gesteund worden. Hier wordt aan gewerkt.

We hopen dan ook dat vele geïnteresseerden minstens 1.000 frank op de postrekening zullen storten.

000-1027867-55

Vlaamse Bosbouwvereniging
Geraardsbergse steenweg 267
9090Gontrode

met als vermelding : gift

Het is evident dat dergelijke giften het voordeligst tegen het einde van het kalenderjaar 1991 kunnen gebeuren. We zullen deze aankondiging dan ook nog herhalen opdat de geïnteresseerden hun storting dit jaar zouden doen. Vele activiteiten en het lidmaatschap van onze vereniging zijn zeer goedkoop. Deze giften moeten het mogelijk maken dit zo te houden.

Bij voorbaat dank.

Voorzitter N. Lust

Voorlopig secretaris : W. Verbeke

V.B.V.- EXCURSIE

naar

HET KONINKLIJK DOMEIN 'HET LOO' TE APELDOORN

Op 5 juni II. organiseerde de V.B.V. een excursie naar de Nederlandse Veluwe, een streek die veel overeenkomsten vertoont met de Kempen. De uitstap stond in het teken van het zogenaamde uitkapbos, een beheersvorm die ontstaan is als een mogelijk alternatief voor het klassieke kaalslagsysteem.

Het Koninklijk Domein Het Loo te Apeldoorn beslaat zo'n 10.000 ha. Ongeveer 7.500 ha hiervan is bos en wordt beheerd in opdracht van de Nederlandse Kroon door ir. J.H. Kuper en een aantal boswachters. Twee hiervan, Dhr. Arendsen en Dhr. Poelen, waren onze gids tijdens deze V.B.V.-excursie.

Dit Veluwe bosgebied ontstond als een van de klassieke heidebossingen: wegen aanleggen, bestanden indelen en rijen naald-

hout erop. De exploitatie gebeurde vlakten-
gewijs, de omloop werd per bestand bepaald door de aanwezige boomsoort.

De laatste decennia bleek dit systeem echter niet altijd financieel rendabel te zijn. Na de kaalslag werden er gedurende een lange periode enkel maar kosten gemaakt en, vooral met Grove den, kwam men er soms niet helemaal uit. Zo'n 15 - 20 jaar geleden werden de eerste, soms toevallige, experimenten begonnen met het zgn. "uitkapbos". Het principe ervan is gewoon eendeloos door-
dunnen en de natuurlijke verjonging in de hand werken. Sinds de publicatie van het Meerjarenplan Bosbouw (1984) werd het uitkapsysteem in het Loo systematisch toe-
gepast over de hele oppervlakte waar nog aan exploitatie wordt gedaan. Het Meerjarenplan Bosbouw onderscheidt 42 bosdoel-

Omvorming van homogene dennenbestanden ook bij ons een prioriteit

typen waarbij telkens criteria en richtlijnen worden gegeven i.v.m. structuur, beheer en bedrijfsvoering. In het Koninklijk Domein Het Loo is op 1500 ha de hoofdfunctie productie, op 4000 ha komen zogenaamde veerzijdige bosdoeltypen voor en op de resterende 2000 ha is de hoofdfunctie natuurbehoud.

Het merendeel van de bestanden bestond uit Grove den. Deze worden omgevormd via een fase waarin elk en berk overheersen tot bestanden met Beuk en Douglas (indien de hoofdfunctie produktie is) en bestanden met voornamelijk eik. In het gedeelte waar produktie niet als hoofdfunctie wordt nagestreefd, is de huidige boomsoortensamenstelling gemiddeld 30 % eik, 30 % berk en 60 % Grove den. In Nederland wordt deze laatste zonder discussie als een inheemse boomsoort beschouwd.

Op veel plaatsen is natuurlijke verjonging van Grove den onmogelijk door de dichte bodemvegetatie van Rode bosbes, Blauwe bosbes, Pipestrooie en Bochtige smele. De minerale bodem wordt daarom pleksgewijs vrijgemaakt met behulp van een Kula (in Het Loo gemakshalve Kuloo genoemd). Dit zijn een rij tanden achterop een tractor gemonteerd die een strook vegetatie enkele meters wegschraapt en de zode iets verder omgekeerd deponeert. Er bestaat geen vaste regel waar de pleksgewijze bodembewerking wordt doorgevoerd, de tractorbestuurder schraapt gevoelsmatig wat meer bodemvegetatie weg op de meer open plekken. Bij het begin van een omvorming worden telkens ook een aantal toekomstbomen aangepland die worden opgesnoeid tot 6 m hoogte. In het eindbestand wordt gemiddeld een 80-tal Grove dennen van goede kwaliteit nagestreefd. Nadat de eerste verjonging van Grove den gevestigd is wordt hier en daar in het bestand loofhout ingevuld.

Het uitkapsysteem wordt door de boswachters van Het Loo omschreven als een ideaal systeem voor privé-eigenaars, er is namelijk een continue opbrengst en de kosten zijn relatief laag. Hoewel het een zeer interessant systeem is maken een aantal omstandigheden de toepassing ervan in de Vlaamse Kempen nogal twijfelachtig: de bossen zijn er meer versnipperd, de kwaliteit van de zaadbomen is dikwijls veel slechter, de bodems zijn er doorgaans armer en de Amerikaanse vogelkers staat er nog steeds.

POPULIERENEXCURSIE BERLARE BROEK

WANNEER

zondag 13 oktober om 14.00 u.

SAMENKOMST

aan de kerk van Berlare

INSCHRIJVING :

schriftelijk of telefonisch (091/52.21.13) voor 7 oktober
aantal deelnemers opgeven a.u.b.

Het Berlarebroek is een uitgeveende oude Scheldemeander, die in 1979 aangekocht werd door de Belgische Staat. In het gebied komen naast waterpartijen vooral populierenaanplantingen voor. De oppervlakte bedraagt ongeveer 122 ha.

De vorige eigenaar was de gekende lucifer-fabriek Union Allumettière van Geraardsbergen.

De aard van de eigenaar bracht mee dat er een grote variatie aan populierenklonen werd gebruikt.

Bovendien heeft het Berlare broek een opvallend micro-relief, deels ontstaan door het uitveenen en deels door de aanwezigheid in de ondergrond van min of meer evenwijdig met de oorspronkelijke stroomdraad lopende, smalle venige stroken, die geleidelijk inklinken.

Door de wisselende intensiteit van de strooming in deze Schelde-arm in de loop der tijden, zijn opeenvolgende lagen afgezet met sterk wisselende textuur. Deze kan gaan van klei over leemig zand tot grof zand.

Het voorkomen van verschillende klonen, waarvan de meeste in aanplantingen van meerdere hectaren, gekoppeld aan de sterke variatie in de bodem en waterhuishouding, maakt dit gebied tot een interessant studieterrein voor het onderzoek naar de relatie tussen groei, kloon en standplaats.

Excursiethema's zijn dan ook :

- populierenteelt
- populierenklonen
- standplaatsgeschiktheid

De prachtige natuur krijgen we er gratis bij.

De leiding van de excursie wordt verzorgd door medewerkers van het Instituut voor Bosbouw en Wildbeheer, afdeling Geraardsbergen (het vroegere Rijksstation voor Populierenteelt) en technische beambten van de Dienst Waters en Bossen, die dit gebied beheert.

In een volgend nummer van de boskrant zullen het Broek en de daar bekomen onderzoeksresultaten nader toegelicht worden.

STUDIEDAG "BOSBELEID IN DE VLAAMSE ARDENNEN"

Naar aanleiding van de mogelijke oprichting van bosreservaten in de Vlaamse Ardennen, het verschijnen van de eerste uitvoeringsbesluiten van het nieuwe Bosdecreet, evenals de organisatie van de Week van het Bos, wordt door de Stichting Omer Watzee en de Wielewaal Schelde-Leie een studiedag over bosbeleid in de Vlaamse Ardennen georganiseerd.

Diverse deskundigen zullen er hun visie geven over de natuurwaarden en de historische aspecten van de bossen in de Vlaamse Ardennen.

Programma :

9.30	Onthaal en koffie
9.55	Inleiding door de dagvoorzitter, K. De Waele
10.00	Dr. M. Hermij : Natuurwaarden van bossen in de Vlaamse Ardennen
10.25	Dhr. G. Tack en Lic. P. Vandenbempt : Historische aspecten van bossen in de Vlaamse Ardennen
10.50	Dr. Ir. V. Dua : Algemeen bosbeleid in openbare en particuliere bossen
11.15	Ir. V. Van den Bilt : Natuurontwikkeling en plaats van het bos in het Regionaal Landschap Vlaamse Ardennen
11.40	Lic. L. Kinds : Bosrecreatie in de Vlaamse Ardennen
12.05-13.45	Middagpauze
13.45	Inleiding op het namiddagprogramma
14.00	Ir. E. Peyskens : Bosbouwkundige aspecten van het bosbeheer in de Vlaamse Ardennen
14.25	Lic. K. Van Den Berge : Standpunten van de Bossenwerkgroep t.o.v. bosbeleid in de Vlaamse Ardennen
14.50	Koffiepauze
15.15	Vraagstelling en panelgesprek
16.00	Overheidsstandpunt betreffende algemeen bosbeleid door kabinet van Min. Kelchtermans
16.20	Slotwoord door Paul van Ceunbroeck, voorzitter Stichting Omer Watzee

DATUM : Zaterdag 5 oktober '91

Deze studiedag heeft plaats in restaurant De Zalm, Hoogstraat 4 in Oudenaarde (vlakbij de Markt).

De deelnameprijs bedraagt 200 fr. (syllabus inbegrepen). Het middagmaal kost 500 fr.

Inschrijven vooraf is verplicht bij :

Milieucentrum
Kattestraat 23, 9700 Oudenaarde
Tel. 055/31.80.91
(tijdens de kantooruren, behalve op di. vm.)

LANDSCHAPSWANDELING HAGEVEN

Het Provinciaal Natuurcentrum Limburg realiseerde een vierde uitgave in de reeks beschrijvingen van natuurgebieden in Limburg, namelijk de "Landschapswandeling Hageven".

Aan de hand van teksten, tekeningen en foto's geeft het boekje de bezoekers achtergrondinformatie over het Hageven (Neerpelt). Aspecten als het fysisch milieu, de historie van het landschap, het biologisch milieu en natuurbeheer komen uitgebreid aan bod. Heel wat informatie wordt verduidelijkt aan de hand van concrete waarnemingen op terrein. Hiervoor is achteraan een wandelkaart toegevoegd met de aanduiding van punten die in de tekst worden besproken.

Deze brochure wil vooral een handleiding zijn bij, en een uitnodiging tot, een bezoek aan dit merkwaardige Limburgse landschap met haar bewogen geschiedenis.

De "Landschapswandeling Hageven" kost 100 fr. (120 fr. bij verzending) en kan telefonisch of schriftelijk aangevraagd worden bij

het Provinciaal Natuurcentrum
Populierenlaan 30
3621 Rekem.
Tel. 011/71.44.44
Telefax. 011/71.89.12

INFO

PERSBERICHT van de Kon. Belgische Bosbouwmaatschappij en de Vlaamse en Waalse syndikaten van Boseigenaars

Op de zitting van 13 juli 1991 stemde de Senaat met entoesiasme het wetsvoorstel voor de Regeling van de erfenisrechten, het stokpaardje van de Koninklijke Bosbouwmaatschappij en het Vlaamse en Waalse Syndikaat van Boseigenaars en Houtproducten.

Dit wetsvoorstel, ingediend door Senator Verhaegen, geamendeerd door Minister Maystadt en Senator de Seny erkent eindelijk de specificiteit van het bos : de lange termijn.

Houtproductie is immers anders dan gelijk welke teelt of investering, waarvoor snelle opbrengst het leitmotiv is, een lange termijn teelt. Een Fijnspar doet er 60 jaren over, een Beuk 120 en een eik op zijn minst 150 jaren om kaprijp te worden. Daar het bos 2, 3, 4 zelfs tot 6 of 7 mensengeneraties overleeft kan men het niet bij elke generatie belasten. Zeker niet nu de bosbouw zich reeds op de grenzen van de rentabiliteit beweegt en in veel gevallen, voor veel boomsoorten zelfs een negatieve rentabiliteit bereikt.

Gezien de hoge begininvestering (100.000 tot 200.000 frank per hectare voor plantmateriaal en 100.000 frank voor het planten) en de kapitalisering over 60, 120 of 150 jaar is dat normaal.

Het voorstel Verhaegen, Maystadt, de Seny voorziet dat bij erfenis de bossen op een vierde van hun actuele verkoopswaarde zullen belast worden, voor zover ze beheerd worden volgens de voorwaarden vastgelegd door de gewesten en met de verbintenissen dat het bos nog 30 jaar als bos zal blijven bestaan. De uitvoering van de verplichtingen opgelegd door de regeling van de erfenisrechten zal gegarandeerd worden door een hypotheeklegging op het bosgoed, wat een handikap is van het voorstel.

Het wetsvoorstel betekent voor de privébo-

seigenaars, die meer dan de helft van het Belgisch bos vertegenwoordigen, een zuurstofinjectie. Ten gevolge van de stormen in januari en februari van 1990, die meer dan 20.000 ha bos in België verwoestten, aarzelden immers vele, ontnoedigde, bouseigenaars om de geteisterde oppervlakten opnieuw te bebossen. Dit zou dramatische gevolgen hebben voor de houtkolom die meer dan 90.000 arbeidsplaatsen verzekert.

Bovenop de door de houtproducenten verwachte steun voor het bos, betekent dit wetsvoorstel een waarachtige investering van de Openbare Macht die zal leiden tot het bewaren en ontwikkelen van een bos dat belangrijk is :

- op economisch vlak : werkgelegenheid, toegevoegde waarde, betalingsbalans ;
- op ecologisch vlak : zuurstofproductie, CO₂ absorptie, effect op de waterhuishouding, erosiebestrijding, toevlucht voor fauna en flora ;
- op socio-kultureel vlak : landschap, opvoeding, recreatie, ...

De houtproducenten en alle bosvrienden moedigen dan ook alle parlementairen aan die dit wetsvoorstel ondersteunden zodat dit nog voor het einde van de legislatuur gerealiseerd zou worden.

Alain Jamar
Voorzitter van het Waals Syndicaat van
Boseigenaars

Jan Spaas
Voorzitter van het Vlaams Syndicaat van
Boseigenaars

Alain de Jamblinne
Voorzitter van de Koninklijke Belgische
Bosbouwmaatschappij